

Finta Klára Enikő

AZ INGBŐL KICSAVART ESŐRŐL

TERÉK ANNA *DUNA UTCA* CÍMŰ VERSESKÖTETÉRŐL

A *Duna utca* versei egymás mellé vannak teregetve, mint a száradó lepedők, ruhák, harisnyák, zsebkendők. Ismétlődik rajtuk a minta, a szegély, a gondolat. Minden mosásnál kicsit megfakul az eredeti vonás. A kikopás miatt fontos mégis minden ruha. Ki kell szorítani mindenikből a vizet. Utána teregetni. Utána szárítgatni. Hajtogatni. Anyánk a ruhák közé hajtogatja az emlékeinket. Utána körbekötni, zsinórozni, összepakolni. És elköltözni velük. Vinni a sokszor használt ruhákat, amelyeknek anyaga és mintája változik és megkopik, de az illata ismerős marad.

Háromszor indulunk neki a költözésnek. A kötet három fejezete (*I. körbekötni életemet, II. mint aki ráér csomagolni, III. költözés, doboz, pakolás, zsinór*) az elindulás és a megtorpanás kettősségét mutatja. Az árvízkor pusztításnak feszülő víz visszahúzódását. A hömpölygés statikusságát. Egymás után következik a hűlésnek indult emlékből, a hűlésnek indult identitásból és a hűlésnek indult városból való elvágyódás. Mindig körbe kell kötni az életünket. Bérelt szobáról szobára, lakásból társasházi mellékházba, albérletből ismerősök és távoli rokonok kihúzható kanapéjára kell cipelni a tettet. Ha gyerekként költözünk, úgy tűnik, könnyű beleszokni. Könnyű tudni a dolgok változó rendjét a világban. Könnyű megtanulni az utcák nevét egy másik városban. Könnyű elhinni anyáéknak, hogy minden rendben lesz. Könnyű azt hinni, hogy szeretünk. És nehéz elhinni, hogy szeretnek, „mert már akkor kevertem / a szeretetet a félelemmel” (*körhinta*), amikor nem tudtam, mit jelent félni.

Amikor még igyekeztem felidézni, milyen gyerekek lenni, nekem is volt egy tengerem. Akkor én is „annyira el voltam / foglalva önmagammal, hogy / nem vettem észre semmit” (*utoljára Dubrovnikban*). A szerelem örök-ké tartott, és csak a tenger apály-dagálya adta a napok szabályrendszerét.

Aztán a tengerversek kagylóvisszhangja megtörött. Hullámtörésben esett szét. Szétváltak a morajhangok. És meztelenül marad ott a part, amit betakart addig a gyerekkor tengere. A végtelen víztömeg pedig az idő múlásával egyre inkább azonosul az emlékekkel, ahogy „apám / minden nyáron fel-fújta nekünk / a németországi gumimedencét” (*Duna utca*).

A felnőtté válással aztán kezdődött az igazi költözés. És nehezebb volt megszokni a dolgok változó rendjét a világban, és nehezebb volt megjegyezni az újabb utcaneveket és irányítószámokat. A felnőtt félelmeivel együtt azért reménykedni is lehetett, hogy lesz belőlem ember, lesz feladatom és esélyem, „hogy azért mégis / szép vagyok, és viszont / fog szeretni / a fél világ” (*Sugárút*). Sokszor megkérdem, hogy jut-e majd valami nekem is a muskátliablakos szabadságból. És lesz-e időm befejezni a szeretést, ha már elkezdtem. Mert akkor már a szerelemtől is csak azt vártam, hogy úgy érkezzon, mint aki „rossz időpontban ment egy jól megbeszélrt randevúra” (*Sugárút*).

Egyszer én is fogadtam. Nem a halálom napjára, mint a *hazafelében*, de én is azt éreztem, hogy a részvétel a fontos egyedül. És azt is tudtam, hogy sokszor kell majd megbánnom a szívdobogásomat. Hogy örülök majd annak, ha nem lesz rajtam és bennem olyan nagy a csend. Főleg, ha valami nagyvárosban kanyarodik velem a villamos. Mert én sem keresem már a tekinteteket Pesten. Én is rájöttem, hogy itt vendég sem vagyok. Sírhatok a Puskin moziban, az Astorián, a Keletiben vagy akárhol máshol. Nem baj az sem, hogy elkérik a személyim, ha bevásárláskor sajt és vekni és karalábé és kávé mellé bor kerül a kosaramba. Nem baj, hogy nekem kell végül szégyellni, ha a csénépéből nem tudják kiolvasni, mikor születtem. Nem fáj ez a dolog sem a gyomromban, sem a fejemben. Nem szorítja a mellkasom. Hozzá kell szokni, és mint a *küLFÖLD*ben, hagyni kell, hogy már a Puskin vagy a Művész mozi pénztára előtt meginduljanak, lefussanak a könnyek, mert ilyen a dolgok változó rendje, ha elköltözünk. Mert sokáig lesz hasadás a kül- és belföldek között. Sokáig lesz összeegyeztethetetlen az is, ami ugyanabból a gondolatból származik. És sokszor leszünk egyedül, amíg várjuk, hogy a *kül- és belfÖLDEkből* kinőjön, fává terebélyesedjen végre valami.

Nem tettem téglát a párnája alá, nem írtam hozzá levelet, de néha még most is rosszul írom le neki, hogy *szeretlek*. De azért érti, ahogy a munkás is értette a *Duna utcában*. Ahogy ezt mindenki érti, ha nem olyan férfi vagy nő, aki nem simul egymáshoz a villamoson. Szeretnék addig boldog lenni, ameddig oka van annak, hogy egymáshoz érünk. Megfürdeni együtt a kádban, ami fölé száradó ruhák vannak feszítve. Hagyni, hogy hajunkra csö-

pöggjön a víz, és cseppek gömbölyödjenek a homlokunkra. És nem gondolni arra, hogy egyszer majd „nézni sem tudunk egymásra, / annyira nem maradt mondanivalónk” (*Szarajevó*). Remélni, hogy nem kell majd melengetni semmilyen hűlésnek induló szerelmet.

Amikor esni kezd az eső, Isztambulra fogok gondolni. Erősen elhatározom, erősen szorítom össze a szemem és a fogam, hogy lássam azokat a városrészeket, este tízkor is erős kávét főző kávézókat és tereket, amelyeknek azért nem felejtettem még el a nevét, mert sosem jegyeztem meg őket. Minél erősebben szorul össze a testem, annál erősebben zuhog majd. Minél erősebben akarom elfelejteni, annál élénkebben tér vissza. Látom a furcsa, zöld eget és a márvánnyá merevedő tengert. Egy újabb megtorpanást az elindulás helyett. És tudom jól, hogy a képzelt eső csak a képzelt bűnököt mossa tisztára, de így is lehet hinni egy képzelt megváltást. Lecsurog az eső, szorítom magamat magamhoz. Összeszorulunk, miközben kint úgy esik, úgy csorog a víz, „mint kézzel mosott / ingekből, ha csavarom, / mert nincsen centrifuga” (*török levelek*). És valami más nyelven, ami nem az enyém és nem az esőé, az a vallomás is felszakad belőlem, belevillan a kinti vízömlésbe: az első cigarettámat úgy szívtam el, hogy nem tudtam – miattam szoksz majd le róla.

A vallomásokkal és imákkal mindig az volt a baj, hogy rosszkor mondtam őket. Vagy nem is lehetett meghallani egyiket sem, olyan nagy volt hangomban a zaj. Vagy lehet, hogy mindig olyan emberre bízom az imáimat, aki később részegen „az én bűneimet öklendezi ki éppen, / hiába mondtam el mindent” (*temetés*). Lehet, hogy másik, idegen utcában jut eszembe végül, hogyan kell töredelmesen megvallani, de nem lesz ott senki, hogy elmondhassam. És lehet, hogy a Kunigunda útjába befordulva végül tényleg elfogy minden időm. És nem lesz értelme megkérdezni: „anya, mondd meg, mi lesz, / ha belőlem mégsem lesz ember” (*Kunigunda útja*). Mert lehet, végül tényleg ember leszek, csak az időm telt el azzal, hogy ember akartam lenni. És ennek a szorongásnak csak a múlásban lesz egyedül értelme: „(marad minden test után / valamilyen űr, / és elvileg csak tőlünk függ / mennyire fáj / a keletkezett hiány)” (*temetés*). Én mennyire fogok fájni?

Az eső átcsorog a bérház udvarára száradni kitett és elfelejtett lepedőkön. Újra vizes lesz minden. Ki kell facsarni és csavarni az esőt. Megfeszül a kéz, összeráncolódik az erő alatt a ruha. Vékony ereken aztán csorogni kezd a kézfejen. És eszembe jut, hogy a sok átkötözés, dobozolás és költözés után mégiscsak egyetlen utcában lehetek a legboldogabb. Még ha ennek az utcának a nevére nem is emlékszem. Hagyom, hogy csepegjen az ingből

a víz, ami napokkal ezelőtt még az isztambuli fülledtségben, a márványtengeri sós homályban tömörült felhővé, és most meghasadt. Majd száradni kezd megint minden. És végül kipárállik ruháinkból anyáink emléke is.

Jósfai Anett

ÖRÖK BENTLAKÓK

TAMÁS DÉNES: ÉLŐ HÁZ. KALLIGRAM KIADÓ,
BUDAPEST, 2019.

Külön műfajt képeznek az internátusi életről szóló elbeszélések, mind a magyar, mind a világirodalomban kiemelkedő alkotásokra találunk, Ottlik-tól kezdve, Musilon át, Alain Fournier-n keresztül, Mario Vargas Llosán át Nathaniel Hawthorne-ig és vissza, Ingo Schulzétól, W. G. Sebaldon át akár Jean Websterig vagy J. K. Rowlingig sorolhatók volnának a szerzők. Vanak női internátusi történetek is, bár kevesebb, de a *Jane Eyre* Charlotte Brontë-től kihagyhatatlanul ott magasodik a legjobbak között.

Tamás Dénes könyve a fiús internátus-regény típusa, kifejezetten az, méghozzá a kaszárnyás-változat darabja, de nem a Garaczi László-féle humoros fajta, hanem a Nádas-féle génkísérleti telep, a *Párbuzamos történetek*ből.

A regény elején még nem mutatja meg magát az internátus-regény, sok-sok lapon (egészen pontosan az 57-en) kell túljutnunk, hogy megérkezzünk a 24 fős bentlakás szobájába, ahol a szokásos, a Móricz *Forr a bor* című alapművéből ismert világ alaphangulata uralkodik: elfojtott szexualitás, alfahímek vetélkedése és terrorja, vágyott lánytestek köré szőtt fantáziálások, rockzene és alkohol mint a menekülés alapanyaga.

A regény keretét szolgáló osztálytalálkozó szintén sok helyen előfordul, kortársaknál is, Szilasi László *A harmadik hídját* lehet felhozni példának, de akár a *Forr a bor* is említhető. Vagyis ez sem újdonság. Hogy mégis mi más ebben a könyvben, ami miatt tartja fogva olvasóját? Nem a témája miatt, hanem azzal a megoldásával, ahogyan közelít a témához, ahogy előszedi az